

سرشناسه: نصیری، علی - ۱۳۴۴؛
 عنوان و پدیدآور: قرآن گفتار الهی / نویسنده: علی نصیری
 مشخصات نشر: قم: وحی و خرد، ۱۳۹۰
 مشخصات ظاهری: ص ۳۰۴
 شابک: ISBN: ۹۷۸-۶۰۰-۹۱۸۹۵-۳-۳
 وضعیت فهرست‌نویسی: فیفا.
 یادداشت: کتابنامه: ص. ۲۸۱ - ۲۹۰؛ همچنین به صورت زیرنویس
 موضوع: قرآن - دفاعیه ها و ردیه ها
 موضوع: سروش، عبدالکریم، ۱۳۲۴ - نقد و تفسیر
 موضوع: وحی و الهام
 موضوع: قرآن - وحی
 رده‌بندی کنگره: ۴ ق ۶ ن / ۲ / ۸۹ BP
 رده‌بندی دیویی: ۲۹۷ / ۲۱۵۹

www.ketab.ir

قرآن گفتار الهی

(نقد شبهات آقای سروش در زمینه وحی قرآنی)

علی نصیری

(عضو هیات علمی دانشگاه علم و صنعت ایران)

قرآن گفتار الهی

نویسنده: حجت الاسلام دکتر علی نصیری

ناشر: وحی و خرد

صفحه آرای: امیر حسین نائینی

طراح جلد: داود امیری

توبت چاپ: اول / تابستان ۱۳۹۰

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

چاپخانه: مرکز چاپ و نشر اسراء

قیمت: ۴۵۰۰ تومان

شابک: ۹۶۸-۶۰۰-۹۱۸۹۵-۳-۳

کلیه حقوق محفوظ است

مراکز پخش:

قم: شهرک زین الدین، خیابان ذوالفقار، ذوالفقار ۱، پلاک ۲۸، تلفکس: ۲۷۰۵۵۸۸، تلفن همراه: ۰۹۱۲۵۵۱۵۸۲۱

تهران: دانشگاه امام صادق علیه السلام، فروشگاه اینترنتی کتاب صلواتی علیه السلام، تلفکس: ۸۸۳۷۰۱۴۲، تلفن همراه: ۰۹۱۲۴۸۹۲۵۸۵

مشهد: چهارراه شهید خیابان آیت الله بهجت مجتمع گنجینه کتاب، انتشارات کتاب شفاء تلفن: ۳۲۲۰۱۳۳، تلفن همراه: ۰۹۱۵۵۲۰۶۹۶۴

شیراز: خیابان احمدی، روبروی بیمارستان دکتر نجابت، انتشارات شاه چراغ تلفن: ۲۲۲۳۳۳۳، تلفن همراه: ۰۹۱۷۱۱۴۰۶۷۱

رشت: خیابان امام خمینی روبروی بانک تجارت، فروشگاه کتاب مشکلات اندیشه تلفن: ۳۳۳۴۷۰۰، تلفن همراه: ۰۹۱۱۸۳۸۵۲۷۵

نشانی الکترونیک: info.maref@gmail.com

پایگاه اینترنت: www.maref.ir

علاقه مندان برای تهیه این کتاب می توانند بهای آن را به حساب «موسسه معارف وحی و خرد» به

شماره چاه ۳۱۹۳۷۷۵۸۱۵ بانک ملت، یا به روش های زیر به حساب موسسه معارف وحی و خرد واریز نمایند:

فهرست مطالب

۱۳.....	مقدمه
۱۴.....	ستیز سه جبهه الحاد، اهل کتاب و خاورشناسان با قرآن
۱۵.....	اهداف معاندان از شبهه پراکنی علیه قرآن
۱۶.....	لغزش شماری از روشنفکران در عرصه قرآن شناخت
۱۷.....	لغزش های آقای سروش در عرصه قرآن شناخت
۱۹.....	معرفی کتاب و انگیزه تدوین آن

فصل اول: نگاهی به شبهات آقای سروش در زمینه وحی قرآنی

(۲۳-۴۴)

۲۶.....	سروش و نقد مدل سنتی وحی قرآنی
۲۶.....	ماهیت مدل مدرن وحی از نظر آقای سروش
۳۳.....	لوازم و پیامدهای نظریه آقای سروش در زمینه وحی قرآنی
۳۳.....	۱. نفی عصمت قرآن
۳۴.....	نگاهی به برخی از دیدگاه های مخالف عصمت قرآن
۳۷.....	۲. نفی اعجاز قرآن
۳۹.....	۳. نفی جهانی بودن و جاودانگی قرآن
۴۲.....	۴. نفی جامعیت قرآن و اسلام

فصل دوم: ماهیت و مولفه‌های وحی قرآنی

(۷۰ - ۴۵)

- ۴۸..... مفهوم لغوی وحی
- ۵۰..... مفهوم اصطلاحی وحی
- ۵۱..... رهیافت‌های مختلف در تحلیل ماهیت وحی قرآنی
- ۵۲..... ۱. وحی امری ناشناخته
- ۵۳..... ۲. وحی از مقوله «عکس» و «انتقاش»
- ۵۷..... نقش پیامبر ﷺ در فرآیند وحی قرآنی
- ۵۷..... بررسی مسئولیت‌های سه گانه پیامبر ﷺ در برابر وحی قرآنی
- ۵۸..... ۱. دریافت لفظ و محتوای وحی
- ۶۱..... ۲. ابلاغ وحی
- ۶۲..... ۳. تبیین وحی
- ۶۵..... دو دیدگاه ناصواب در تحلیل نقش پیامبر ﷺ در وحی قرآنی
- ۶۶..... ۱. دریافت مضامین وحی و شکل دادن آن در قالب زبان عربی
- ۶۷..... نقد نظریه دخالت پیامبر در شکل دادن قرآن در قالب زبان عربی
- ۶۸..... ۲. تولید وحی قرآنی توسط پیامبر اکرم
- ۶۹..... نقد نظریه تولید وحی قرآنی توسط پیامبر اکرم

فصل سوم: براهین استناد قرآن به کلام الهی

(۷۱ - ۱۴۰)

- ۷۴..... برهان اول: تصریح قرآن به کلام الهی بودن
- ۷۵..... تاکید قرآن بر منشأ الهی داشتن
- ۷۵..... ۱. اطلاق کلام الله بر قرآن

۱-۲. تاکید خداوند بر وحی قرآن بر پیامبر ﷺ	۷۷
۲-۲. تاکید پیامبر ﷺ بر وحی قرآن از سوی خداوند	۸۰
۳. نزول قرآن از ناحیه پروردگار	۸۴
برهان دوم: تعامل پیامبر ﷺ با نزول قرآن	۸۸
بررسی تعاملات خاص پیامبر در برابر نزول قرآن	۸۹
۱. انتظار نزول وحی	۸۹
۲. تغییر حالات پیامبر به هنگام نزول وحی	۹۰
۳. تکرار ربانی وحی از بیم فراموشی	۹۳
۴. بازخوانی وحی	۹۴
نزول قرآن با تعاملاتی خاص دلیلی بر منشأ الهی داشتن	۹۵
برهان سوم: عتاب‌ها و هشدارهای نبوی در قرآن	۹۸
انعکاس عتاب‌ها و هشدارهای نبوی در قرآن	۹۹
۱. مهربانی جانکاه نسبت به امت	۱۰۰
۲. عشق بی‌پایان به عبودیت	۱۰۲
برهان چهارم: تاکید قرآن بر رعایت حرمت و حریم پیامبر ﷺ	۱۰۸
تاکید بر رعایت حریم و حرمت نبوی در قرآن	۱۰۸
دسته نخست: آیات ناظر به اطاعت بی‌چون و چرا از پیامبر ﷺ	۱۰۹
دسته دوم: آیات ناظر به رعایت حرمت و حریم پیامبر اکرم	۱۱۱
۱. آرام سخنی در برابر پیامبر اکرم	۱۱۱
۲. تاکید بر حرمت آزار پیامبر اکرم	۱۱۳
تاکید بر رعایت حرمت پیامبر دلیلی بر منشأ الهی داشتن قرآن	۱۱۹
برهان پنجم: عدم امکان هرگونه تصرف در قرآن از سوی پیامبر ﷺ	۱۲۳

نکات قابل استفاده از آیه «مَا يَكُونُ لِي أَنْ أَبْدَلَهُ مِنْ تِلْقَاءِ نَفْسِي» ۱۲۴

۱. عدم امکان هر گونه تصرف در قرآن از سوی پیامبر ۱۲۵

۲. ضرورت تبعیت پیامبر از وحی ۱۲۶

۳. نزول قرآن با مشیت الهی ۱۲۶

۴. هشدار از عذاب اخروی در صورت هر گونه تصرف در قرآن ۱۲۷

۵. عدم عرضه قرآن پیش از دوره رسالت نشانه‌ای بر کلام الهی بودن قرآن ۱۲۷

۶. برهانی بودن استدلال‌های قرآن مبنی بر استناد قرآن به کلام الهی ۱۲۸

۱. برهان بر اساس گزاره اول ۱۲۹

۲. برهان بر اساس گزاره دوم ۱۳۰

برهان ششم: تفاوت گسترده سخن پیامبر با قرآن ۱۳۱

تفاوت بس گسترده قرآن با روایات نبوی ۱۳۲

تفاوت گسترده گفتار نبوی با قرآن، برهانی بر منشأ الهی داشتن قرآن ۱۳۹

فصل چهارم: نقد شبهه راهیافت خطا در آموزه‌های علمی قرآن

(۱۹۶ - ۱۴۱)

موارد رهیافت خطا در آیات علمی قرآن از نگاه آقای سروش ۱۴۳

۱. آسمان‌های هفتگانه ۱۴۴

بررسی دیدگاه‌های مفسران در باره آسمان‌های هفتگانه ۱۴۷

نتیجه بررسی دیدگاه مفسران در تحلیل آسمان‌های هفتگانه ۱۵۰

۱. رویکرد سکوت و توقف ۱۵۰

۲. حمل آسمان‌های هفتگانه بر هیات بظلمیوس ۱۵۱

۳. حمل آسمان‌های هفتگانه بر دستاوردهای امروزی علم ۱۵۲

نقد دیدگاه آقای سروش در باره آسمان‌های هفتگانه ۱۵۲

۱۵۸

- نکات برگرفته از گفتار آقای سروش در باره پدیده شهاب‌ها در قرآن ۱۶۰
- بررسی آیات ناظر به پدیده شهاب‌ها ۱۶۲
- ویژگی شهاب‌ها از منظر قرآن ۱۶۷
- بررسی دیدگاه مفسران در باره آیات ناظر به شهاب‌ها ۱۶۹
- رویکرد نخست: حمل بر ظواهر آیات ۱۶۹
- رویکرد دوم: سکوت و توقف ۱۷۲
- رویکرد سوم: تأویل آیات ۱۷۳
- دیدگاه نگارنده در باره باران شهاب سنگ‌ها ۱۷۴
- نقد دیدگاه آقای سروش در باره پدیده شهاب‌ها ۱۷۸
۳. جنون متاثر از مس شیطان ۱۸۲
- بررسی دیدگاه مفسران در باره آیه مس شیطان ۱۸۴
۱. واقعی بودن استناد جنون به مس شیطان ۱۸۵
۲. همصدایی قرآن با اعراب در استناد جنون به شیطان ۱۸۸
- نتیجه بررسی دیدگاه مفسران در باره آیه مس شیطان ۱۹۱
- نقد دیدگاه آقای سروش در باره آیه مس شیطان ۱۹۲

فصل پنجم: نقد شبهه همگامی قرآن با باورها و رخدادهای عصر رسالت

(۲۸۰ - ۱۹۷)

- دسته‌بندی موارد انعکاس باورها و رخدادهای عصر رسالت در قرآن ۲۰۰
۱. انعکاس فرهنگ و باورهای خطا آلود اعراب جاهلی در قرآن ۲۰۱
۲. ملازمت انعکاس رخدادهای عصر رسالت در قرآن با قومی بودن آن ۲۰۱
۳. شبهه انعکاس فرهنگ و باورهای خطا آلود اعراب جاهلی در قرآن ۲۰۲
- دو نکته در باره انعکاس باورهای اعراب جاهلی در قرآن ۲۰۳
۱. مردود بودن ادعای ورود عناصر عربی در قرآن ۲۰۳

۲. عدم ملازمه میان ورود عناصر عربی در قرآن با انتساب قرآن به سخن پیامبر ۲۰۸
- موارد ادعایی انعکاس باورهای خطا آلود اعراب جاهلی در قرآن ۲۱۱
۱. اعلام سال قمری به عنوان معیار محاسبات تقویمی ۲۱۲
- بررسی آیات ناظر به محاسبه سال قمری ۲۱۳
۲. دعوت به در نگرستن در ساختمان شتر برای دیدن صنع الهی ۲۲۰
۳. توصیف زنان بهشتی به سیه چشمان نشسته در خیام ۲۲۱
۴. یادکرد مکرر قرآن از اجنه ۲۲۶
- عدم سازگاری آموزه‌های قرآن در باره اجنه با باور اعراب در این زمینه ۲۲۷
- نگاهی به باور اجنه در باره قرآن ۲۲۸
- جن موجودی واقعی و نه موهوم ۲۳۱
- شبیه ملازمت انعکاس رخدادهای عصر رسالت با قومی بودن قرآن ۲۳۵
- رویکرد قرآن در برخورد با رخدادهای عصر رسالت ۲۳۶
۱. ضرورت پاسخگویی قرآن به نیازها و مقتضیات عصر رسالت ۲۳۶
۲. رخدادهای عصر رسالت معبری به همه رخدادهای مشابه همه دوران‌ها ۲۴۱
- موارد انعکاس رخدادهای عصر رسالت در قرآن ۲۴۵
۱. کوچ تابستانی و زمستانی قریش ۲۴۵
۲. نفرین ابولهب در قرآن ۲۴۷
- نکات برگرفته از محتوای سوره «مسد» ۲۴۹
۳. زنده به گور کردن دختران ۲۵۹
۴. یادکرد همسران پیامبر ﷺ ۲۶۲
- پیام آیات ناظر به همسران پیامبر ﷺ ۲۶۳
۱. اجازه همسر گزینی به پیامبر اکرم ۲۶۴

۳. اعلام چگونگی تعامل همسران پیامبر با آن حضرت	۲۶۶
۴. اعلام چگونگی تعامل مسلمانان با همسران پیامبر ﷺ	۲۶۸
۵. اعلام چگونگی تعامل همسران پیامبر اکرم با امت	۲۶۸
۶. نقش الگویی زنان پیامبر اکرم برای امت	۲۶۹
۷. نقش تاثیر گذار زنان پیامبر اکرم در تحولات تاریخ اسلام	۲۷۰
باور اعراب به فرزند دختر داشتن خداوند	۲۷۲
پیشینه باور به فرزند داری خداوند در ادیان پیش از اسلام	۲۷۳
کتابنامه	۲۸۱
نمایه آیات	۲۹۱
نمایه روایات	۲۹۷
نمایه اعلام	۲۹۸
نمایه کتابها	۳۰۱
از این قلم	۳۰۵

مقدمه

قرآن پاکترین و پیراسته‌ترین مائده و مآدبه الهی است که با همه هویت خود یعنی با لفظ و محتوا بر جان پاک‌ترین و پیراسته‌ترین بنده الهی فرود آمد و بیش از پانزده سده است که چون آفتابی بی‌مثال بر سرزمین جان جهانیان نورافشانی می‌کند و آنان را به برون رفت از تاریکی به نور فرا می‌خواند.

کتابی که با تصدیق آموزه‌های صحیح و تصحیح آموزه‌های ناصحیح برجای مانده در کتب آسمانی پیشین و با تکمیل آموزه‌های مسکوت گذاشته در آنها، همه ادیان آسمانی پیشین را وامدار خود ساخته است.

از یک سو، پرده از رخ بسیاری از امور نهانی متافیزیک برگرفته و شماری از اسرار ناگشوده هستی در آن انعکاس یافته و از سوی دیگر، راه و رسم حیات طیب و پاک در این خاکدان را فرا روی بشر ترسیم کرده است.

قرآن کتابی است که با دعوت صریح و مکرر جهانیان به هم‌آوردی با آوردن گفتاری در حد یک سوره، افزون بر دفاع از حقانیت رسالت پیامبر اکرم ﷺ و خاتمیت اسلام، عملاً با ارایه معجزه‌ای زنده و پویا، ریشه انکار متافیزیک از سوی زنداقه و ملاحده را خشکانیده است.

باری، در یک کلمه قرآن تبیان هر آن چیزی است که لازم بود خداوند در قالب یک کتاب و نامه‌ای ماندگار با بشریت سخن بگوید و از این جهت هیچ کس در گستره هستی نیست که خود را بی‌نیاز از قرآن بداند یا بتواند شانه خود را از بار سنگین وام مهر و هدایت قرآن خالی کند و از عهده سپاس الهی به‌خاطر نزول قرآن آن چنان که شایسته اوست، برآید.

چنان که هیچ کس نمی‌تواند خود را وامدار پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله همان انسان آسمانی که قرآن به یمن گنجایش جان و پیراستگی باطن او فرود آمد و در پی تلاش حسنی ناپذیر او بر امت فروخوانده و تبیین شد، نداند. باری، این قرآن همان کتاب و نامه خداوند است که به تصریح رسول اکرم صلی الله علیه و آله به عنوان نقل اکبر به رسم امانت میهمان خانه و کاشانه ما است. آیا ما توانسته‌ایم از عهده بار سنگین امانت داری قرآن برآییم؟!

ستیز سه جبهه الحاد، اهل کتاب و خاورشناسان با قرآن

با صرف نظر از رویکرد دین مداران به قرآن که در بستری لبریز از عشق و ارادت به آن دنبال می‌گردد، این کتاب آسمانی از روز نخست تا کنون از سه جبهه مورد هجوم معاندانه و غرض‌ورزانه قرار داشته است که عبارتند از: ۱. جبهه کفر، شرک و الحاد؛ ۲. جبهه اهل کتاب به‌ویژه یهود و نصارا؛ ۳. جبهه خاورشناسان.

۱. البته مقصود ما آن دسته از خاورشناسان است که بسان گلد زیهر عناد و دشمنی با اسلام و قرآن در سرتاسر آثار آنان هویدا است. بنا بر این انکار نمی‌کنیم که شماری از پژوهش‌های خاورشناسان که شبهاتی را علیه قرآن مطرح کردند، ناشی از جهل و ضعف تحقیقات آنان

بررسی آمار موجود نشان می‌دهد که این سه جبهه از همه توان خود برای تضعیف قرآن بهره گرفته‌اند و افزون بر صدها برنامه ماهواره‌ای، کاربست هزاران وبگاه ویژه شبهه پراکنی علیه قرآن، با تولید کتاب و مقاله عناد خود با این کتاب آسمانی را آشکار ساختند که ماجرای کتاب *آیات شیطانی* از نمونه‌های بارز برای اثبات مدعا است.

اهداف معاندان از شبهه پراکنی علیه قرآن

قرآن مهم‌ترین سند اعتبار اسلام و معجزه رسالت پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله است. پیداست با تضعیف و فرو کاستن از جایگاه و اعتبار این کتاب، در حقیقت از جایگاه اسلام فرو کاسته خواهد شد و اعتبار و حقانیت رسالت پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله مخدوش می‌گردد.

از سویی دیگر، بنا بر نظریه جنگ تمدن‌ها که هانتینگتون نظریه پرداز آن بود، جهان وارد عرصه جنگ میان دو تمدن اسلام و مسیحیت شده است. بر این اساس، جهان مسیحیت می‌کوشد ابتکار عمل در این جنگ را بدست گرفته و کانون توجه مسلمانان و مهم‌ترین سند اعتبار اسلام یعنی قرآن را صدمه بزند.

از جمله شواهد مدعا می‌توان به گفتار پاپ بندیکت شانزدهم اشاره کرد که با استناد به گفتار امپراتور روم خطاب به یکی از سرداران ایرانی سپاه اسلام که گفته بود: آیا محمد جز خشم و خشونت چیزی به ارمغان آورده است، عملاً اسلام و قرآن را پیام‌آور خشونت معرفی کرد.

نیز می‌توان به پیام فیلم فتنه اشاره کرد که در پایان آن به ضرورت جنگ مسیحیت با اسلام تاکید شده است. حمایت همه جانبه جهان غرب

از کتاب آیات شیطانی و نیز اقدام موهن برخی از روزنامه نگاران در غرب و انتشار کاریکاتورهای موهن در باره پیامبر ﷺ که عموماً از حمایت دستگاه دیپلوماسی غرب برخوردار شد، از نمونه‌های دیگری است که از جنگی آشکار و پنهان علیه اسلام حکایت دارد.

لغزش شماری از روشنفکران در عرصه قرآن شناخت

در این بین باید از جبهه دیگر یاد کنیم که نامهربانانه و البته به زعم خود در جهت خدمت به قرآن صدماتی را به قرآن زده‌اند. مراد ما جبهه روشنفکران است. این جبهه عموماً پس از دوران رنسانس و شکوفایی علم و صنعت و در پی موج غرب گرایی در جهان اسلام رخ نمود و البته در کنار خدمت به دین، در اثر آسیب خود باختگی و کاریست مبانی سست در تعامل با پدیده دین شناخت، صدماتی را به دین وارد آورد.

از میان انبوه مدافعان این جبهه و روشنفکران در جهان اسلام می‌توان از سید احمد خان در شبهه قاره، اسکندرانی، علی عبدالرزاق، امین الخولی، محمد جابری، محمد آرگون و نصر حامد ابوزید در جهان عرب یاد کرد.

در ایران موج روشنفکری از دوره عباس میرزا و در دوره قاجار آغاز و در عصر مشروطه به اوج خود رسید. با صرف نظر از آن دسته از روشنفکرانی همچون ملکم خان، میرزا آقاخان کرمانی، طالبوف، سید حسن تقی زاده و کسروی که به ستیز با دین و آموزه‌های دینی پرداختند، شماری از روشنفکران همصدا با روشنفکران دین دار عرب، بر نواندیشی در عرصه

دین شناخت که البته با آسیب‌های همراه شد، با فضا دین

پس از عصر مشروطه از دهه بیست به بعد در ایران چهره‌های جدیدتری همچون دکتر شریعتی، بازرگان و اخیراً آقای سروش پرچمداری جبهه روشنفکری در ایران را عهده‌دار شدند. بازکاوی اندیشه‌ها، خدمات و اشتباهات روشنفکران دینی در ایران به مطالعه گسترده و تحقیقات دراز دامن نیازمند است که در این کتاب مجالی برای آن فراهم نیست.

از آن جا که این کتاب به نقد دیدگاه‌های قرآنی آقای سروش اختصاص دارد، ما در این جا به برخی از لغزش‌های وی در حوزه قرآن شناخت اشاره می‌کنیم.

لغزش‌های آقای سروش در عرصه قرآن شناخت

در میان آراء ناصواب آقای سروش آن چه از خطر آفرینی زیادی برخوردار است، اعتقاد وی در حوزه قرآن و انتساب آن به گفتار پیامبر اکرم است. او آراء اخیر خود در باره قرآن را نخست در مصاحبه با رادیو زمانه منعکس کرد. آن گاه در پاسخ به نامه‌های آیت الله سبحانی با شدت و وضوح بیشتری از آنها دفاع کرد، به گونه‌ای که دیگر جایی برای تاویل و توجیه آنها باقی نگذاشت.

مصاحبه وی با خبرنگار رادیو هلند و در پی آن پاسخ‌های وی به نامه‌های آیت الله سبحانی که در آنها خلاصه و عصاره تفکرات آقای سروش انعکاس یافته و موجی از انتقادات، اعتراض‌ها و نقدها را به همراه داشت، اوج تفاوت‌ها میان نگرش وی نسبت به وحی به معنای عام کلمه و وحی قرآنی به معنای خاص کلمه، با نگرش رایج و حاکم میان مسلمانان را به تصویر کشید.

باری، مدعی آقای سروش که در مصاحبه و نامه خود از آن موکداً دفاع کرده است، آن است که قرآن سخن پیامبر ﷺ است و نه سخن خداوند و از این جهت در آن خطا راه یافته است!

بدون تردید از آغاز نزول قرآن تا کنون هیچ اندیش ور مسلمانی چنین مدعایی را ابراز نکرده است. علت تاکید ما بر خطر آفرینی این دیدگاه از سه جهت ذیل است:

۱. آقای سروش در آراء اخیر خود مستقیماً قرآن که مهمترین سند اعتبار اسلام و رسالت پیامبر اکرم ﷺ است، را نشانه گرفته و معتبرترین بنیاد باورهای دینی یک و نیم میلیارد مسلمان را در معرض آسیب قرار داده است.

باید پرسید که آیا با تاکید بر خطا پذیر بودن آموزه‌های قرآن، دیگر جایی برای هم‌آورد طلبی قرآن و ایمان به آن به عنوان کتابی پیراسته که هدایت جهانیان تا روز قیامت را برعهده دارد، باقی می‌ماند؟!

۲. تا کنون هیچ صاحب نظر مسلمان ادعا نکرده است که قرآن، آن هم همه هویت آن یعنی لفظ و محتوای آن ساخته و پرداخته پیامبر است. تنها در سده سوم «ابن کلاب» از متفکران معتزلی بر این باور بود که جبرئیل محتوای قرآن را از سوی خداوند دریافت کرده و خود آن را در قالب الفاظ ریخته و در اختیار پیامبر قرار می‌دهد.

به رغم آن که در این مدعا خداوند به عنوان آفریننده محتوای قرآن هم چنان حضور دارد و برای پیامبر ﷺ هیچ نقشی در تولید قرآن ادعا نشده است، افزون بر آن اندیش وران مسلمان حتی از سوی

معتزله به شدت مورد انکار قرار گرفت و آنان «ابن کلاب» را به خاطر این عقیده از میان خود بیرون راندند.^۱

۳. تا کنون همواره از سوی سه جبهه پیشگفته یعنی جبهه الحاد، اهل کتاب و خاورشناسان مغرض ادعا می‌شد که در قرآن خطا راه یافته است. حال در برابر جهانیان کسی این مدعا را مطرح می‌کند که به عنوان روشنفکر دینی مسلمان شناخته می‌شود! پیداست این امر می‌تواند دستاویز مناسی را برای پرچمداران این سه جبهه برای هجوم به ارزش‌های قرآنی فراهم آورد.

معرفی کتاب و انگیزه تدوین آن

با توجه به خطر آفرینی دیدگاه آقای سروش در باره وحی قرآنی، نقد و بازنمایی ضعف‌ها و کاستی‌های آن برای دفاع از اعتبار قرآن و تقویت باورهای دینی مسلمانان و به‌ویژه نسل جوان، ضرورتی است اجتناب‌ناپذیر و مسئولیتی است خطیر که بر دوش اندیش‌وران به‌ویژه صاحب نظران در عرصه قرآن سنگینی می‌کند.

از این رو، نگارنده پس از آگاهی از شبهات قرآنی آقای سروش، بازخوانی دقیق آراء وی و نقد آنها را طی دو سال در دستور کار خود قرار داد. حاصل این تحقیق نقد مفصل و مبسوط درون دینی است که با لطف الهی در آینده نزدیک در اختیار علاقه‌مندان قرار می‌گیرد. از سویی دیگر، تا کنون بخش‌هایی از مباحث کتاب در کارگاه‌های

۱. برای تفصیل بیشتر در این باره ر. ک: دائرة المعارف بزرگ اسلامی، ج ۴، ص ۵۱۹ - ۵۲۱.

آموزشی که در دانشگاه‌های مختلف کشور با عنوان «نقد شبهات قرآنی» برگزار شد^۱ و نیز در شماری از جلسات «نقد شبهات قرآنی» که در موسسه «معارف وحی و خرد» برگزار می‌شود،^۲ مورد بحث و بررسی قرار گرفته است.

طولانی شدن حجم کتاب که کار نهایی ساختن و انتشار آن را با تأخیر روبرو ساخت و درخواست انتشار خلاصه‌ای از کتاب از سوی شماری از اساتید محترم دانشگاه‌ها و دوستان فاضل، نگارنده را بر آن داشت تا برگرفته‌ای از محتوای اصلی کتاب را تا انتشار نهایی آن، در اختیار خوانندگان فرهیخته قرار دهد.

از این رو، پس از بازخوانی متن و حذف برخی از فصول و مباحث آن، محتوای این کتاب در پنج فصل به شرح ذیل سامان یافته است:

فصل اول: نگاهی به شبهات آقای سروش در زمینه وحی قرآنی

فصل دوم: ماهیت و مولفه‌های وحی قرآنی

فصل سوم: براهین استناد قرآن به کلام الهی

فصل چهارم: نقد شبهه راهیافت خطا در آموزه‌های علمی قرآن

فصل پنجم: نقد شبهه همگامی قرآن با باورها و رخداد‌های عصر

رسالت.

لازم به ذکر است که ما آراء آقای سروش و برخی از نقدهای آن را

۱. این کارگاه با عموماً با همت نهاد نمایندگی ولی فقیه با حضور اساتید محترم در دانشگاه‌هایی همچون دانشگاه شیراز، دانشگاه اراک، دانشگاه گیلان و دانشگاه زاهدان برگزار شد.

۲. گزارش مباحث برخی از این جلسات در سایت موسسه (www.maref.ir) منعکس شده است.

در این کتاب از نشریه «آئینه اندیشه» (شماره هشتم) که از سوی معاونت پژوهشی دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم منتشر می‌شود، نقل می‌کنیم.

در پایان ضمن آرزوی انتشار متن کامل کتاب در آینده‌ای نزدیک، از خداوند مهرگستر که لحظه‌ای خود را از احسان و فیض مستمر او بی‌نیاز نمی‌بینم، به خاطر توفیق به فرجام رسیدن این پژوهش که در دفاع از حریم نزیه، بلند و جاودانه قرآن سامان یافته، سپاسگزارم و امیدوارم این کتاب برای زدودن برخی از شبهات در زمینه وحی قرآنی برای علاقه‌مندان و عاشقان این کتاب آسمانی مفید واقع شود.

علی نمیری

موسسه معارف وحی و خرد

قم، ۱۳۸۹ / ۱۰ / ۲۰